Ankara Üniversitesi
Afet Yönetimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
Afet ve Risk Dergisi

Ankara University
Disaster Management Research and Application Center
Journal of Disaster and Risk

Afet ve Risk Dergisi / Journal of Disaster and Risk, 2026, 23 (39)
Araştırma Makalesi / Research Article
https://doi.org/10.35341/afet.1890579

Gönderim / Submitted: 16.02.2026
Kabul / Accepted: 28.07.2026
Yayım / Published: 19.11.2026

Risk Toplumunda Dijital Medyada Deprem Riski ve Felaket Kaydırması: Instagram Haberleri Üzerinden Bir İnceleme

Rabiya SALTIK DUVAN

Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İstanbul, Türkiye / Asst. Prof. Dr., Istanbul Gelisim University, Faculty of Fine Arts, Istanbul, Türkiye

ÖZ

Risk, modern toplumlarda inşa edilen bir olgudur ve medya, risklerin toplumsal olarak anlamlandırılmasında işlev görür. Uzman görüşleri ve medya anlatıları aracılığıyla afetler, meydana gelmeden önce dahi toplumsal risk kategorileri içerisinde tartışılır. Bu çalışmada, Ulrich Beck'in risk toplumu yaklaşımı ve dijital platformlarla popülerleşen felaket kaydırması kavramı çerçevesinde, dijital haber sitelerinin Instagram'da paylaştıkları "olası İstanbul depremi" haberlerinde riskin nasıl inşa edildiği, kullanıcılar tarafından nasıl anlamlandırıldığı ve felaket kaydırması pratiklerinin nasıl deneyimlendiği incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini, 23 Nisan 2025 İstanbul depremini izleyen 45 günlük dönemde (23.04.2025–06.06.2025), AhrefsTop (2025) verilerine göre en çok takip edilen on dijital haber sitesinin Instagram hesaplarında paylaşılan "olası İstanbul depremi" temalı 27 haber ve bu haberlere yapılan 1053 kullanıcı yorumu oluşturmaktadır. Veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Bulgular, deprem riskinin sayısal olasılıklarla mutlaklaştırılan, sürekli alarm hâli üreten, uzman karşıtlıklarıyla belirsizleşen ve mekânsal zafiyet üzerinden kurulan bir anlatıya dönüştüğünü göstermektedir. Risk anlatılarının kullanıcı etkileşimleriyle genişlediği; felaket kaydırmasının öfke, kaygı, korku, alaycılık, kadercilik, rahatlık ve tanımlanamayan ifadeler aracılığıyla görünür olduğu belirlenmiştir. Çalışma, afet riskinin haber söylemleri ve kullanıcı etkileşimleriyle yeniden üretildiğini ortaya koyarak felaket kaydırmasını risk toplumunun dijital medyadaki görünür pratiklerinden biri olarak ele almakta ve ilgili literatüre katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Afet Haberleri, Deprem Riski, Felaket Kaydırması, Instagram, Risk Toplumu

Earthquake Risk and Doomscrolling in Digital Media within the Risk Society: A Study of Instagram News

ABSTRACT

Risk is a socially constructed phenomenon in modern societies, and the media play a role in shaping its social meaning. Through expert opinions and media narratives, disasters are discussed as social risks even before they occur. Drawing on Ulrich Beck's risk society approach and the concept of disaster scrolling, which has gained prominence with the expansion of digital platforms, this study examines how risk is constructed in Instagram posts about a "potential Istanbul earthquake" shared by digital news outlets, how users interpret the risk conveyed through these posts, and how disaster scrolling practices are experienced. The sample comprises 27 news posts on the "potential Istanbul earthquake" shared on the Instagram accounts of the ten most-followed digital news outlets, according to AhrefsTop (2025), and 1,053 user comments posted in response to these posts. The study covers the 45-day period following the Istanbul earthquake of April 23, 2025, from April 23 to June 6, 2025. The data were analyzed using content analysis. The findings reveal that earthquake risk is constructed through a narrative that presents numerical probabilities as certainties, generates a persistent state of alarm, becomes ambiguous through conflicting expert opinions, and emphasizes spatial vulnerability. The findings also indicate that these risk narratives are amplified through user interactions and that disaster scrolling becomes visible through expressions of anger, anxiety, fear, sarcasm, fatalism, complacency, and indeterminate responses. By demonstrating that disaster risk is reproduced through both news discourse and user interactions, this study conceptualizes disaster scrolling as a visible practice of the risk society in digital media environments and contributes to the literature on risk society and disaster scrolling.

Keywords: Disaster News, Doomscrolling, Earthquake Risk, Instagram, Risk Society

✉ **Sorumlu Yazar e-posta / Corresponding Author e-mail:** rsaltik@gelisim.edu.tr

Atıf / Citation: Saltik Duvan, R. (2026). Risk Toplumunda Dijital Medyada Deprem Riski ve Felaket Kaydırması: Instagram Haberleri Üzerinden Bir İnceleme. *Afet ve Risk Dergisi*, 23 (39). https://doi.org/10.35341/afet.1890579

Telif Hakkı ve Lisans / Copyright and License: Dergimizde yayımlanan çalışmaların telif hakları yazarlara ait olup, CC-BY lisansı ile açık erişim olarak yayımlanmaktadır. / The authors retain copyright, and articles are published open access under the CC-BY license.

1. GİRİŞ

Risk, çağdaş toplumlarda geleceğe dair olasılıkları ifade eden teknik bir hesaplama alanı olmaktan çıkmış; toplumsal ilişkiler, siyasal kararlar ve kültürel anlamlandırma süreçleri içinde üretilen bir olguya dönüşmüştür. Bu çerçevede risk, yalnızca yaşanabilecek olumsuzluklara işaret eden bir durum değil; nasıl tanımlandığı ve görünür kılındığı tartışılması gereken toplumsal bir inşa alanıdır.

Risk toplumuna ilişkin yaklaşımlar, modernliğin ürettiği tehlikelerin giderek yayıldığını, sınırları aştığını ve çoğu zaman doğrudan duyularla algılanamaz hâle geldiğini vurgulamaktadır. Bu tür riskler, ancak bilimsel bilgi, uzman yorumları ve kurumsal söylemler aracılığıyla görünürlük kazanabilmektedir (Beck, 1992; 1994). Riskin kendisi kadar, risk hakkında üretilen bilgi biçimleri ve bu bilginin dolaşıma girdiği mecralar da belirleyici hâle gelmektedir. Bu noktada medya, risklerin toplumsal olarak tanımlanması ve anlamlandırılmasında merkezi bir rol üstlenmektedir. Özellikle afet riskleri söz konusu olduğunda medya, yalnızca bilgi aktaran bir kanal değil, riskin hangi çerçevede ele alınacağını ve hangi duygusal tepkilerle ilişkilendirileceğini belirleyen bir anlam üretim alanıdır. Afetler, uzman söylemleri ve medya temsilleri aracılığıyla toplumsal risk alanına dâhil edilmekte; henüz gerçekleşmeden dahi kamusal tartışmanın süreklilik kazanan unsurları hâline gelmektedir.

Dijital medyanın yaygınlaşmasıyla birlikte tartışılan riskler daha da yoğunlaşmıştır. Geleneksel medyanın görece hiyerarşik ve tek yönlü yapısının aksine, dijital platformlar kullanıcıların içeriklere yalnızca maruz kaldığı değil, aynı zamanda bu içeriklere tepki verdiği, yorumladığı ve yeniden dolaşıma soktuğu etkileşimli alanlar sunmaktadır. Bu durum, risklerin yalnızca haber metinleri üzerinden değil, kullanıcı etkileşimleri aracılığıyla da şekillendiği çok katmanlı bir medya ortamı yaratmaktadır. Bu bağlamda "felaket kaydırması" kavramı, risk toplumunun dijital medya pratikleriyle kesiştiği önemli bir olguyu ifade etmektedir. Felaket kaydırması, bireylerin tehdit, kriz ve felaket odaklı içeriklere sürekli biçimde yönelmesi ve bu içeriklere tekrar tekrar maruz kalmasıyla karakterize edilen bir medya tüketim biçimidir (Sharma vd., 2022). Süreklilik arz eden ve kesin bir zamanlamaya sahip olmayan afet riskleri, bu tür bir medya pratiğini besleyen başlıca içerik alanları arasında yer almaktadır. Deprem riski, belirsizliği ve potansiyel yıkıcılığı nedeniyle, dijital ortamlarda yoğun ilgi gören ve kaygı temelli etkileşimleri tetikleyen bir konu hâline gelmektedir. Bu bağlamda, Türkiye özelinde "olası İstanbul depremi" yalnızca bilimsel ve teknik tartışmaların konusu değil; medya içerikleri ve kullanıcı yorumları aracılığıyla yeniden üretilen, felaket kaydırması pratiğinin de okunabileceği toplumsal bir risk anlatısıdır.

Mevcut literatür, bu iki kuramsal yaklaşımı çoğunlukla ayrı eksenlerde ele almaktadır. Ulrich Beck (1992; 1994) ve Anthony Giddens'ın (2000; 2010a; 2010b) çalışmalarıyla şekillenen risk toplumu yaklaşımı ile Frank Furedi'nin (2001) risk ve medya ilişkisine yönelik değerlendirmeleri, modern toplumlarda riskin nasıl üretildiği, dolaşıma sokulduğu ve algılandığını açıklayan temel kuramsal çerçeveyi oluşturmaktadır. Bu yaklaşım, sonraki çalışmalarda da risk toplumu ve medya ilişkisi bağlamında farklı yönleriyle ele alınmıştır (Özbey, 2022; Delibaş, 2017; Akgül ve Can, 2021; Tutar, 2019). Afet haberciliği ve kriz iletişimi alanındaki çalışmalar ise daha çok bilgilendirme, kriz yönetimi ve kamu yararı boyutuna odaklanmaktadır (Aslantaş, 2023; Akcan vd., 2023; Baechler, 2018; Budak, 2023; Yıldız ve Bek, 2025; Ağca, 2023; Eldem Anar, 2025). Buna karşılık felaket kaydırması literatürü, ağırlıklı olarak bireylerin olumsuz içeriklere maruz kalmasının psikolojik ve davranışsal sonuçlarını incelemektedir (Sharma vd., 2022; Rodrigues, 2022; Taskin vd., 2024). Mevcut literatürde, deprem riskinin dijital haber içerikleri ve kullanıcı yorumları üzerinden risk toplumu ve felaket kaydırması perspektifleriyle birlikte analiz edildiği çalışmalara rastlanmamaktadır.

Bu çalışma, söz konusu kuramsal boşluktan hareketle Beck'in risk toplumu yaklaşımı ile felaket kaydırması literatürü arasındaki ilişkiyi dijital haber ortamı bağlamında tartışmayı amaçlamaktadır. Çalışmada felaket kaydırması, risk toplumunun dijital medya ortamındaki basit bir uzantısı olarak değil; dijital platformların algoritmik yapısı ve kullanıcı katılımı aracılığıyla risk söylemlerini yeniden üreten bir mekanizma olarak ele alınmaktadır. Bu doğrultuda, dijital haber sitelerinin Instagram'da paylaştıkları "olası İstanbul depremi" haberleri ile bu haberlere yönelik kullanıcı yorumları birlikte analiz edilerek risk söylemlerinin nasıl üretildiği,

dolaşıma sokulduğu ve kullanıcılar tarafından nasıl yeniden anlamlandırıldığı incelenmektedir. Bu amaç doğrultusunda çalışma aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aramaktadır:

- Olası İstanbul depremine ilişkin Instagram haberlerinde risk anlatısı nasıl inşa edilmektedir?
- Kullanıcılar haberlerde inşa edilen deprem riskini yorumlarında nasıl anlamlandırmaktadır?
- Kullanıcı yorumlarında felaket kaydırması pratiğini yansıtan söylem ve duygusal örüntüler nasıl ortaya çıkmaktadır?

Çalışma literatüre üç açıdan katkı sunmaktadır. İlk olarak, risk toplumu yaklaşımı ile felaket kaydırması literatürü arasında kuramsal bir ilişki kurarak felaket kaydırmasını dijital medya bağlamında risk söylemlerinin yeniden üretildiği bir mekanizma olarak tartışmaktadır. İkinci olarak, olası İstanbul depremine ilişkin dijital haberlerde risk söyleminin nasıl kurulduğunu ortaya koymaktadır. Üçüncü olarak, haber içerikleri ile kullanıcı yorumlarını birlikte analiz ederek risk söyleminin kullanıcı etkileşimleri aracılığıyla nasıl yeniden üretildiğini göstermektedir.

Bu amaçla yürütülen çalışmada ilk aşamada, risk toplumu kavramı çerçevesinde moderniteyle birlikte riskin toplumsal olarak üretilme biçimi ele alınmaktadır. İkinci aşamada, deprem riskinin medya anlatıları aracılığıyla inşası ve medyanın bu süreçteki rolü tartışılmaktadır. Üçüncü aşamada ise felaket kaydırması kavramı, risk toplumunun belirsizlik ve güvensizlik dinamikleriyle ilişkilendirilerek dijital ortamlardaki risk içeriklerine maruz kalma ve etkileşim pratikleri üzerinden değerlendirilmektedir. Bu kuramsal çerçevenin ardından çalışma, olası İstanbul depremine ilişkin Instagram haber paylaşımları ve kullanıcı yorumlarını incelemeye yönelik bir içerik analizi sunmaktadır.

2. RİSK TOPLUMU

Geleneksel toplumsal yapılardan kopuşu ifade eden modern kavramından türeyen modernite, bazı kuramsal yaklaşımlarda tarihsel olarak tamamlanmış bir dönem olarak değerlendirilirken, geç modernite kuramcıları modernitenin sona ermediğini, aksine yapısal bir dönüşüm geçirerek yeni toplumsal dinamikler ürettiğini ileri sürmektedir. Bu doğrultuda Ulrich Beck (1992) ve Anthony Giddens'ın (2010a; 2010b) çalışmaları ekseninde geliştirilen geç modernite yaklaşımı, çağdaş toplumların temel belirleyici unsurunun risk olduğunu savunmaktadır (Sığın, 2021). Beck'e (1992) göre risk, modernleşmenin ortaya çıkardığı tehlike ve belirsizliklerle başa çıkma biçimini ifade etmektedir. Modern öncesi dönemde bireysel cesaret ve macera ile ilişkilendirilen risk kavramı, modern toplumlarda insan yaşamını küresel ölçekte tehdit eden yapısal tehlikeleri tanımlayan bir niteliğe dönüşmektedir. Bu bağlamda küresel iklim değişikliği, ekolojik yıkımlar, nükleer tehditler ve savaşlar, modernliğin kendi gelişim süreci içerisinde ürettiği risklerin somut örnekleri olarak değerlendirilmektedir.

Modernite, olasılık hesaplarına dayalı rasyonalite anlayışıyla belirsizlikleri denetlenebilir hâle getirmeyi amaçlasa da bu süreç aynı zamanda yeni ve daha karmaşık risklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Yıldırım, 2008). Beck'e (1992) göre sanayi toplumundan risk toplumuna geçişle birlikte riskler, doğrudan duyularla algılanabilen tehlikeler olmaktan çıkmış ve bilimsel bilgi ile uzman değerlendirmelerine ihtiyaç duyulan görünmez tehditlere dönüşmüştür. Ancak bilimin riskleri nesnel biçimde hesaplayabileceği yönündeki modernist varsayım giderek geçerliliğini yitirmekte; hesaplanamayan ve öngörülemeyen tehditler toplumsal yaşamın kalıcı bir parçası hâline gelmektedir. Bu durum risk tanımlarının çoğullaşmasına, farklı risk söylemlerinin aynı anda dolaşıma girmesine ve risklerin birbirlerini göreceleştiren bir yapıda yeniden üretilmesine yol açmaktadır. Soydemir'in (2011) de belirttiği gibi, risk toplumunda yalnızca bilgi eksikliği değil, bilginin aşırı üretimi ve sorgulanmaksızın dolaşıma sokulması da yeni belirsizliklerin oluşmasına zemin hazırlamaktadır.

Benzer biçimde Giddens (2010a), moderniteyi bir "risk kültürü" olarak tanımlamakta; modern toplumlarda risk bilgisinin yaygınlaşmasıyla birlikte uzmanlık sistemlerine duyulan bağımlılığın arttığını, buna karşın hiçbir uzmanlık sisteminin ürettiği bilgilerin sonuçlarını tam anlamıyla öngöremediğini ifade etmektedir (Giddens, 2010b). Bu yaklaşım, Beck'in (1992; 1994) risk toplumunda belirsizliğin ortadan kaldırılamayacağı ve uzman görüşlerinin mutlak kesinlik sağlayamayacağı yönündeki değerlendirmeleriyle örtüşmektedir. Dolayısıyla geç

modern toplumlarda belirsizlik, istisnai bir durum değil, modernleşmenin ürettiği yapısal bir özellik olarak ortaya çıkmaktadır (Ersöz, 2020). Bu durum, farklı uzman görüşlerinin aynı risk olgusunu birbirinden farklı biçimlerde yorumlamasına ve bireylerin çelişkili bilgi akışlarıyla karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır.

Risk toplumunda uzmanlar, bilim insanları, üreticiler, tüketiciler ve diğer toplumsal aktörler risklerin tanımlanması ve yorumlanması konusunda farklı söylemler geliştirmektedir. Bu durum risklerin kamusal alanda sürekli tartışılmasına yol açmaktadır. Beck (1992), bu karşıtlıkların eleştirel düşünmeyi beslediğini belirtmekle birlikte, bireylerin çoğu zaman yeterli bilgiye sahip olmadan yaşamsal kararlar almak zorunda kaldıklarını da vurgulamaktadır. Bu nedenle riskler yalnızca bilimsel bilgi aracılığıyla değil, kamusal dolaşıma giren söylemler aracılığıyla da toplumsal olarak inşa edilmektedir. Özellikle medya, uzman görüşlerinin dolaşıma girdiği, farklı risk tanımlarının karşı karşıya geldiği ve risk algılarının şekillendiği temel alanlardan biri hâline gelmektedir. Bu çerçevede deprem riski yalnızca jeolojik bir olgu olarak değil; bilimsel değerlendirmeler, uzman açıklamaları, siyasal kararlar ve medya temsilleri aracılığıyla sürekli yeniden tanımlanan toplumsal bir risk alanı olarak değerlendirilebilir. Bu yönüyle risk toplumu yaklaşımı, dijital haber ortamlarında deprem riskinin nasıl kurulduğunu ve kullanıcılar tarafından nasıl anlamlandırıldığını incelemek için önemli bir kuramsal çerçeve sunmaktadır.

2.1. Risk Toplumunda Deprem Riski ve Medya

Deprem fiziksel olarak doğal bir olay olmakla birlikte, toplumsal sonuçları ve risk olarak anlamlandırılması yalnızca fiziksel özellikleriyle açıklanamaz. Risk toplumu yaklaşımı açısından temel mesele, tehlikenin kendisinden ziyade bu tehlikenin nasıl tanımlandığı, ölçüldüğü, dolaşıma sokulduğu ve toplumsal aktörler tarafından nasıl anlamlandırıldığıdır. Bu nedenle deprem riskinin toplumsal niteliğini açıklayabilmek için doğal tehlike ile bu tehlikenin risk olarak inşa edilmesi arasındaki ayrımı ortaya koymak gerekmektedir.

Risk toplumunda riskler genel olarak doğal ve imal edilmiş riskler şeklinde sınıflandırılmaktadır. Doğal riskler, insan eylemlerinden bağımsız olarak ortaya çıkan dışsal tehditleri ifade ederken; imal edilmiş riskler, modernleşme sürecinin bilimsel, teknolojik ve ekonomik müdahaleleri sonucunda ortaya çıkan insan kaynaklı tehditleri ifade etmektedir (Giddens, 2000). Bu açıdan deprem, fiziksel oluşumu bakımından doğal bir olaydır. Ancak depremin toplumsal bir afete dönüşmesi; yapılaşma biçimleri, ekonomik eşitsizlikler, siyasal kararlar, kurumsal hazırlık düzeyi ve toplumsal örgütlenme gibi unsurlarla ilişkilidir. Nitekim Yıldırım (2008), Beck'in risk toplumu yaklaşımını doğal afetleri yeterince dikkate almaması üzerinden eleştirerek, doğal afetlerin de yalnızca fiziksel süreçlerle açıklanamayacağını; toplumsal mekanizmalar ve iktidar ilişkileri tarafından şekillendiğini belirtmektedir. Bu bağlamda deprem riskinin kendisi yalnızca doğal bir tehlikenin sonucu olarak değil, aynı zamanda uzman bilgisi, medya söylemleri ve kurumsal değerlendirmeler aracılığıyla toplumsal olarak tanımlanan bir olgu olarak ele alınabilir. Başka bir ifadeyle deprem fiziksel bir olay olarak doğal niteliğini korurken, hangi ölçüde tehdit olarak algılanacağı, hangi söylemler aracılığıyla görünür hale getirileceği ve toplum tarafından nasıl anlamlandırılacağı modern risk toplumunun iletişimsel süreçleri içerisinde şekillenmektedir.

Giddens'a (2010a; 2010b) göre risk, yalnızca tehlike ya da krizle özdeşleşen bir kavram değildir; modern toplumun olağan işleyişinin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu nedenle riskler yalnızca kaçınılması gereken tehditler değil, aynı zamanda ekonomik, politik ve medyatik süreçleri şekillendiren toplumsal olgulardır. Afetler bağlamında riskler farklı toplumsal aktörler açısından eşitsiz sonuçlar üretmekte; bazı gruplar risklere daha fazla maruz kalırken, bazı aktörler risk söylemlerinden çeşitli biçimlerde fayda sağlayabilmektedir. Bu bağlamda medya için risk, yalnızca haber konusu değil, aynı zamanda ekonomik bir pazar fırsatı olarak da değerlendirilmektedir (Tutar, 2019). Dolayısıyla risk toplumunda deprem gibi belirsizlik içeren tehditler, bilimsel değerlendirmelerin yanı sıra medya söylemleri aracılığıyla da kamusal anlam kazanmaktadır.

Deprem riski, modern risk toplumunun karakteristik özelliklerini yansıtmaktadır. Uzman bilgisine duyulan yoğun ihtiyaç, buna karşın uzmanlığın sınırlarının belirsizleşmesi, farklı uzman görüşleri üzerinden deprem riskinin medyada sürekli yeniden tanımlanmasına yol açmaktadır. Medyada yer alan deprem haberleri ve bu haberlere yöneltilen kullanıcı yorumları, riskin yalnızca teknik bir mesele değil, aynı zamanda korku ve belirsizlik tartışmaları etrafında inşa edilen bir kamusal inşa alanı olduğunu göstermektedir. Nitekim Beck'in

risk toplumuna ilişkin tanımlamalarında da risk, yalnızca geleceğe yönelik bir olasılık değil, aynı zamanda toplumsal olarak tanımlanan, yorumlanan ve dolaşıma sokulan bir olgudur. Medya, bu tanımlama ve dolaşım sürecinde belirleyicidir. Saf'a (2017) göre medya, kriz dönemlerinde toplumsal gerilimlerin yönetilmesinde yönlendirici bir işlev üstlenirken, Ersöz'e (2020) göre risk ve belirsizlik algısını da güçlendirebilmektedir. Benzer biçimde Furedi (2001), medyanın tek başına risk üretmediğini; ancak haberlerin seçimi, sunuluş biçimi ve kullanılan söylem aracılığıyla hangi olayların risk olarak algılanacağını belirlediğini ileri sürmektedir. Bu nedenle medyada dolaşıma giren deprem söylemleri, kamusal düzeyde korku, kaygı ve belirsizlik gibi duyguların oluşumunda etkili olabilmektedir.

Afet, yaşanmış bitmiş bir deneyim iken risk gelecekle ilgilidir (Yıldırım, 2008). Medya yoluyla iletişim, krizlerin yönetilmesinde temel bileşendir. Ancak risk toplumu yaklaşımı, risk iletişiminden farklı olarak, risklerin yalnızca doğru ve etkili biçimde aktarılmasıyla sınırlı olmayan, riskin toplumsal olarak nasıl üretildiğini, tanımlandığını ve meşrulaştırıldığını sorgulayan bir çerçeve sunmaktadır. Risk iletişimi, ağırlıklı olarak uzman bilgisine dayalı uyarı, bilgilendirme ve davranış yönlendirme süreçlerine odaklanırken; risk toplumu yaklaşımı, modern toplumlarda risklerin medya, uzmanlık sistemleri ve kurumsal söylemler aracılığıyla sürekli olarak yeniden inşa edildiğini ve gündelik hayatın merkezine yerleştirildiğini ileri sürmektedir.

Furedi (2001), medyanın risk konusuna merakının toplumsal düzlemde kafa karışıklığına yol açtığını ifade etmektedir. "Kalp krizine karşı aspirin alımı" ve "aspirinin ülsere neden olduğu" şeklindeki aspirin haberleri örneğini vermekte ve haberler üzerinden inşa edilen ikilemlerin insanları risk kavramıyla çevrelediğine dikkat çekmektedir. İnsanları öldüren riskler ile paniğe sokan risklerin aynı şeyler olmadığını söyleyen Furedi, medyanın ve diğer kurumların neyin risk olduğunu seçici biçimde belirlediğini dile getirmiştir. Ona göre (Furedi, 2001) medya, düzenli olarak insanları bilinmeyen olaylarla ilgili spekülasyon yapmaya sürüklemekte ve belirli suçlara, hastalıklara ya da olumsuz durumlara vurgu yaparak kamuoyunun bu sorunlarla ilgili tehlike duygusunu artırmaktadır.

Günümüzde bir risk enflasyonu yaşandığına işaret eden Furedi (2001), bu enflasyonun artışındaki tek teknolojik olgunun medya olmadığını; gelişmiş tarama ve ölçüm tekniklerinin geliştirilmiş olmasının da doğayı algılama biçimlerimiz üzerinde aynı ölçüde önemli bir etken olduğunu ifade etmektedir. Bu yaklaşım, Beck'in risk toplumuna ilişkin görüşleriyle örtüşmektedir; zira Beck de modern risklerin artışının yalnızca tehlikelerin fiilen çoğalmasından değil, risklerin bilimsel ölçüm, uzman bilgisi ve medya aracılığıyla görünür kılınması ve toplumsal olarak inşa edilmesi sürecinden kaynaklandığını vurgulamaktadır. Böylece teknolojik izleme kapasitesi ile kamusal algı arasındaki karşılıklı etkileşimi risk toplumunun ayırt edici bir niteliği olarak tanımlamaktadır.

Risk toplumu yaklaşımı, risklerin yalnızca var olan tehlikeler olmadığını; uzmanlık sistemleri, medya ve kurumsal söylemler aracılığıyla sürekli yeniden üretilen toplumsal olgular olduğunu ileri sürmektedir. Ancak Beck'in geliştirdiği bu çerçeve, ağırlıklı olarak geleneksel medya düzeni içinde şekillenmiş olup, kullanıcıların da risk söyleminin üreticisine dönüştüğü dijital medya ortamlarını açıklamakta tek başına yeterli değildir. Bu noktada dijital platformlarda ortaya çıkan felaket kaydırması pratiği, risk toplumunun dijital medya bağlamındaki görünür tezahürlerinden biri olarak değerlendirilebilir.

2.2. Risk Toplumunun Dijitalleşmesi: Felaket Kaydırması Pratiği

Dijital platformların gelişmesiyle birlikte risk söylemleri yalnızca haber kuruluşları tarafından üretilmemekte; kullanıcı etkileşimleri, algoritmik öneri sistemleri ve platform ekonomisi tarafından sürekli yeniden dolaşıma sokulmaktadır. Bu dönüşüm, risk toplumunun dijital medya bağlamında yeniden düşünülmesini gerekli kılarken, son yıllarda öne çıkan felaket kaydırması kavramını bu dönüşümü açıklamak açısından önemli bir analitik çerçeve haline getirmektedir. Felaket kaydırması, yalnızca bireysel bir medya tüketim alışkanlığı olarak değil; dijital platformların algoritmik yapısı içerisinde risk söylemlerinin dolaşımını ve yeniden anlamlandırılmasını mümkün kılan toplumsal bir iletişim pratiği olarak değerlendirilebilir.

Beck ve Giddens'ın risk toplumu tanımlaması ile Furedi'nin risk toplumunda medyanın durumuna ilişkin tespitleri, kullanıcı türevli içerik üretmenin yaygın bir kültür haline geldiği dijital medya bağlamında

değerlendirildiğinde, risklerin yalnızca kurumsal aktörler tarafından değil, aynı zamanda sıradan kullanıcılar tarafından da üretilen, dolaşıma sokulan ve yeniden anlamlandırılan bir iletişim sürecine dönüştüğü görülmektedir. Dijital platformlar, televizyon ve gazete gibi geleneksel, tek yönlü haber akışı sağlayan ve alıcı konumundaki bireyleri pasif birer tüketici olarak konumlandıran bir yapıda işlememektedir. Dijital medyanın alıcıları anlık geri bildirimler gönderebilen, içerikleri tüketebildiği gibi üretebilen, yeni içeriklerin paylaşılmasını hızlandıran bir konumdadır (Buoncompagni, 2023). Bu nedenle kullanıcılar yalnızca olumsuz içeriklerin pasif tüketicileri değil, yorum yapma, paylaşma ve yeniden dolaşıma sokma pratikleri aracılığıyla risk söyleminin aktif katılımcıları hâline gelmektedir. Felaket kaydırması pratiği, medyada dolaşıma giren risk söylemlerinin bir tezahürü olarak ortaya çıkmakta ve dijital medya ortamında kullanıcı etkileşimleri aracılığıyla yeniden üretilerek genişleyen bir risk anlatısına dönüşmektedir.

Doomscrolling ya da doomsurfing olarak adlandırılan ve Türkçe literatürde felaket kaydırması ya da felaket sörfü kavramlarıyla karşılık bulan olgu, sosyal medya kullanıcılarının haber akışlarında felaket, kriz ve trajedilere ilişkin olumsuz içeriklere sürekli ve ısrarlı biçimde maruz kalmasını ve bu içerikleri takıntılı şekilde tüketmesini ifade etmektedir (Sharma vd., 2022). Bu pratik, tartışmalı ve olumsuz içerikleri görünür kılan algoritmik yapıların da etkisiyle beslenen bir çevrim içi medya kullanım biçimi olarak tanımlanmaktadır (George vd., 2024). Kavram; ilk kez 2018 yılında Twitter'da kullanılsa da zamanla ırksal adaletsizlik, George Floyd protestoları, 2020 ABD başkanlık seçimleri, 2022 Rusya-Ukrayna savaşı ve ABD-İran gerginliği gibi küresel krizlere ilişkin haberler için de kullanılmıştır (Rodrigues, 2022; Shabahang vd., 2024).

Belirsizliklerin derinleştiği, tehdit algısının arttığı ve güven duygusunun zayıfladığı dönemlerde bireyler, yaşanan riskleri kavrayabilmek ve gündelik yaşamlarını daha öngörülebilir kılmak için medya içeriklerine daha yoğun biçimde başvurmaktadır. Kriz anlarında geliştirilen içerik ve haberler, geleneksel medyada da yeni medya platformlarında da daha fazla ilgi görmektedir. Bu anlamda, yeni medyada olumlu haberler çoğu zaman "haber değeri taşımayan" içerikler olarak göz ardı edilirken, olumsuz haberler daha fazla okur, daha yüksek izlenme oranları ve daha çok tıklanma ile eşleştirilmektedir (Robertson vd., 2023).

Yeni medya çağında sosyal medya platformları, dünyanın farklı ülkelerinde güncel bir gelişme ya da olumsuz bir olay yaşandığında kamusal bir söylem alanı olarak yoğun biçimde tercih edilmektedir (Taskin vd., 2024). Bireyler, fırtına, sel ve deprem gibi doğal afetler ya da kriz durumlarında sosyal medyayı daha sık takip etme ihtiyacı duyabilmektedir (Spence vd., 2007). Risk toplumunda belirsizlik, tehdit ve güvensizlik duygularının yoğunlaştığı dönemlerde bireyler, riskleri anlamlandırmak ve kontrol hissi kazanmak amacıyla medyaya yönelmekte; bu yönelim zamanla felaket kaydırması olarak tanımlanan sürekli ve yoğun olumsuz içerik tüketimi pratiğine dönüşebilmektedir.

Felaket kaydırması ya da felaket sörfü davranışının altında yatan nedenler arasında, belirsizlikle mücadele etme isteği ve olumlu bilgilere ulaşma çabası öne çıkmaktadır (Güme, 2024). "Kontrolden çıkmış" olarak algılanan dünyada bireylerin yeniden kontrol kazanma arzusu, enformasyon aracılığıyla güvenlik geliştirme isteği ve insan zihninin merak eğilimi gibi unsurlar, felaket kaydırması deneyimlerinin nedenleri arasında gösterilmektedir (Rodrigues, 2022). Felaket kaydırması, olumsuz haberlere yönelimi tetikleyen belirsizlik, kaygı ve tetikte olma gibi duygusal etkenlerle ortaya çıkmakta; bireysel faktörler, algoritmik önerilerle şekillenen teknolojik olanaklar ve toplumsal bağlamlar eşliğinde bir süreç deneyimi olarak yaşanmaktadır. Olumsuz haberlere maruziyet, algoritmik sistemlerin dikkat çekici içerikleri öne çıkaran yapısıyla birleştiğinde, felaket kaydırması zorlayıcı ve süreklilik kazanan bir kaydırma davranışına dönüşmektedir (Sharma vd., 2022).

Bu sürecin bireysel ve toplumsal düzeyde çeşitli sonuçlar doğurduğu belirtilmektedir. Olumsuz haber görselleri ve korku uyandıran içeriklerin sürekli akışı psikolojik stres tepkilerini tetiklemekte; kortizol ve adrenalin düzeylerindeki artış kısa vadede kaygı, uykusuzluk, sinirlilik ve duygusal tükenmişliğe yol açabilmektedir. Uzun vadede ise savaş-kaç mekanizmasının sürekli etkin kalması, geri dönüşler gibi travma sonrası stres bozukluğu belirtilerinin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (George vd., 2024). Benzer biçimde, felaket kaydırması davranışı artan kaygı, depresyon ve yalnızlık duygularıyla ilişkilendirilmiş (Rodrigues, 2022; Satici vd., 2023); kriz dönemlerinde korku, öfke ve umutsuzluk gibi olumsuz duyguları yeniden üreterek kolektif tehdit algısını güçlendirdiği ve kolektif stresi beslediği belirtilmiştir (Dixit ve

Ashutosh, 2025). Bu yönüyle felaket kaydırması, yalnızca bireysel psikolojik iyi oluşu etkileyen bir medya kullanım davranışı değil; risk söylemlerinin dijital platformlarda sürekli dolaşımını destekleyen ve risk toplumuna özgü belirsizlik ile tehdit algısının bireysel ve kolektif düzeyde yeniden üretilmesine katkıda bulunan bir süreç olarak değerlendirilebilir.

Felaket kaydırması, 1970'lerde ortaya çıkan ve "mean world sendromu" olarak tanımlanan bir olguyla karşılaştırılmıştır. Kavram, televizyonlarda şiddet içerikli yayınları uzun süre takip etmenin sonucu olarak dünyanın gerçekte olduğundan daha tehlikeli bir yer olarak algılanmasıdır (Rodrigues, 2022). Felaket kaydırması da üzücü ve yıpratıcı olmasına karşılık olumsuz haberlere maruz kalmaya devam etme eğilimiyle baş göstermektedir. Dijital platformlar, etkileşimi ve platformda kalma süresini en üst seviyede tutan algoritmalar ile işleyiş göstermektedir. Algoritmalar, haber sitelerinden çevrimiçi alışveriş platformlarına, sosyal paylaşım ağlarından arama motorlarına kadar pek çok web sitesinin içine yerleştirilmiş kod paketleridir ve amaçları içerik ile kullanıcı arasında en yüksek etkileşimi sağlayabilmektir (Schweitzer vd., 2023). Kriz dönemlerinde belirsizlik karşısında ortaya çıkan duygusal destek ihtiyacı ve dijital platformların, yüksek duygusal tepki üreten içerikleri algoritmik modeller aracılığıyla sunacak şekilde tasarlanmış olması felaket kaydırması için elverişli zemini oluşturmaktadır (Dixit ve Ashutosh, 2025).

Dijital platformların kullanıcı merkezli yapısı ve etkileşim olanakları dâhilinde felaket kaydırması deneyimi, kullanıcıların da çabalarıyla güç kazanabilmektedir. Bu noktada, maruz kalınan haberleri doğrulama yanlılığı davranışının dijital platformlar açısından olası hale geldiğini ifade etmek gerekmektedir. Kişinin yalnızca kendi düşüncelerini doğrulayan bilgileri okuma eğilimi olarak tanımlanan doğrulama yanlılığı (confirmation bias) kavramı, felaket kaydırması ile güçlü bir ilişki içindedir. Doğrulama yanlılığı, bireylerin tehdit ve risk algılarını destekleyen içeriklere yönelmesini sağlayarak felaket kaydırması davranışını bilişsel düzeyde meşrulaştırmakta; felaket kaydırması ise artan kaygı ve belirsizlik duygusu yoluyla doğrulama yanlılığını daha da güçlendiren döngüsel bir etki yaratmaktadır (Buoncompagni, 2023). Özellikle kaygı, belirsizlik ve tehdit algısının yoğun olduğu kriz dönemlerinde bireyler, dünyayı tehlikeli ve güvensiz bir yer olarak algılamalarını doğrulayan olumsuz haber içeriklerine yönelmekte; bu durum, negatif bilgiye tekrar tekrar maruz kalmayı beraberinde getirmektedir. Felaket kaydırması sürecinde tüketilen olumsuz içerikler, bireyin kaygısını azaltmak yerine artırmakta; ancak doğrulama yanlılığı sayesinde bu kaygı "haklı" ve "gerçekçi" olarak algılanmaktadır.

Felaket kaydırmasında, başlangıçta bireysel düzeyde deneyimlenen algı ve tepkiler, dolaşıma giren ortak söylemler ve paylaşılan duygulanımlar aracılığıyla kolektif bir tanıya evrilebilmektedir. Risk toplumunda deprem riskinin haber kaynakları üzerinden tanımlanma biçimi ve sosyal medya kullanıcılarının bu haberlere karşı geliştirdiği yorumlar, tepkiler ve yeniden üretimler, riskin yalnızca bilgilendirici bir içerik olarak değil, duygusal ve kültürel bir deneyim olarak da inşa edilmesine neden olmaktadır. Bu anlamda risk toplumu yaklaşımı ile felaket kaydırması arasında doğrusal değil, tamamlayıcı bir ilişki bulunmaktadır. Beck'in risk toplumu kuramı modern toplumlarda risklerin uzman bilgisi ve medya aracılığıyla görünür hale getirildiğini açıklarken, felaket kaydırması bu görünürlüğün dijital platformlarda kullanıcı katılımı ve algoritmik dolaşım yoluyla nasıl sürekli yeniden üretildiğini ortaya koymaktadır. Başka bir ifadeyle risk toplumu, risk söylemlerinin ortaya çıktığı toplumsal zemini açıklarken; felaket kaydırması bu söylemlerin dijital medya pratikleri içerisinde nasıl deneyimlendiğini ve yeniden üretildiğini açıklamaktadır.

Dijital platformlarda risk söylemleri yalnızca medya kuruluşları tarafından üretilmemekte; algoritmik öneri sistemleri hangi risk içeriklerinin daha görünür olacağını belirlerken, kullanıcı etkileşimleri de bu içeriklerin yeniden dolaşıma girmesine katkı sağlamaktadır. Böylece risk söylemi, platform, algoritma ve kullanıcı etkileşiminin birlikte şekillendirdiği döngüsel bir üretim sürecine dönüşmektedir. Bu yönüyle felaket kaydırması, risk toplumunun dijital medya ortamındaki özgül görünüm biçimlerinden biri olarak değerlendirilebilir; ancak yalnızca risk toplumunun pasif bir uzantısı değildir. Dijital platformların algoritmik mimarisi, kullanıcıların içerik üreticisi konumuna geçmesi ve etkileşim ekonomisi sayesinde risk söylemleri hızla dolaşıma girmekte, kullanıcı yorumları aracılığıyla yeniden anlamlandırılmakta ve kolektif tehdit algısı sürekli güncellenmektedir. Böylece risk, yalnızca medya tarafından temsil edilen bir olgu olmaktan çıkarak platformlar, algoritmalar ve kullanıcı etkileşimleri arasındaki karşılıklı ilişki içinde sürekli yeniden üretilen bir

toplumsal iletişim sürecine dönüşmektedir. Bu çalışma, felaket kaydırmasını mevcut literatürde ağırlıklı olarak bireysel psikolojik ve davranışsal bir medya kullanım pratiği olarak ele alan yaklaşımlardan farklı olarak, risk söylemlerinin dijital platformlarda algoritmik görünürlük ve kullanıcı katılımı aracılığıyla yeniden üretildiği bir süreç olarak ele almaktadır. Bu çerçevede deprem haberleri ile kullanıcı yorumlarını birlikte inceleyerek, risk toplumunda dijital platformların kolektif risk üretimi ve dolaşımındaki rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır.

3.YÖNTEM

Bu çalışma, risk toplumu yaklaşımı ve felaket kaydırması kavramı çerçevesinde dijital haber sitelerinin Instagram hesaplarında paylaşılan "olası İstanbul depremi" temalı haberlerde risk söyleminin nasıl kurulduğunu ve bu söylemlerin kullanıcı yorumlarında nasıl anlamlandırıldığını ortaya koymayı amaçlayan nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Araştırmada, haber içerikleri ile kullanıcı yorumlarında ortaya çıkan anlam örüntülerini, söylemsel yapıları ve riskin nasıl inşa edildiğini sistematik biçimde ortaya koymaya olanak sağlaması nedeniyle nitel içerik analizi yöntemi tercih edilmiştir. Nitel içerik analizi, metinlerde yer alan açık ve örtük anlamların sistematik biçimde kodlanmasını, benzer anlam örüntülerinin kategoriler altında bir araya getirilmesini ve bu kategorilerden hareketle temaların oluşturulmasını sağlayan bir analiz yaklaşımıdır (Alanka, 2024). Bu doğrultuda araştırmada önceden oluşturulmuş bir kodlama şeması kullanılmamış; kodlar, kategoriler ve temalar veri setinden tümevarımsal olarak geliştirilmiştir. Böylece hem haber metinlerinde risk söyleminin kuruluş biçimleri hem de kullanıcıların bu söylemlere ilişkin duygu, düşünce ve davranış örüntüleri verinin kendi bağlamı içerisinde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın evrenini Türkiye'de faaliyet gösteren dijital haber sitelerinin Instagram hesaplarında paylaşılan olası İstanbul depremine ilişkin haber içerikleri ve bu haberlere yapılan kullanıcı yorumları oluşturmaktadır. Çalışma, haber içeriklerinin yüksek etkileşim üretmesi, kullanıcı yorumlarının kamusal biçimde erişilebilir olması ve haber ile kullanıcı etkileşiminin aynı platform üzerinde birlikte incelenmesine olanak sağlaması nedeniyle Instagram platformu ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmanın örneklemi amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme, araştırma problemini en iyi temsil edeceği düşünülen veri kaynaklarının belirli ölçütlere göre seçilmesine dayanmaktadır. Bu doğrultuda örneklem belirlenirken, 23 Nisan 2025 tarihinde meydana gelen İstanbul depremini izleyen ve risk söyleminin yoğun biçimde dolaşıma girdiği kırk beş günlük dönem (23.04.2025–06.06.2025) çalışma kapsamına alınmıştır. Bu zaman aralığında, araştırmanın amacı doğrultusunda yalnızca "olası İstanbul depremi" temasını doğrudan konu edinen, gelecekte gerçekleşmesi muhtemel deprem riskine ilişkin öngörü, uyarı veya uzman değerlendirmeleri içeren Instagram haber paylaşımları örnekleme dâhil edilmiştir.

Araştırmaya dâhil edilecek dijital haber kuruluşlarının belirlenmesinde Ahrefs (2025) tarafından yayımlanan Türkiye'nin en yüksek organik arama trafiğine sahip haber siteleri sıralaması esas alınmıştır. Ahrefs, web sitelerinin organik arama performansı ve görünürlüğüne ilişkin veriler sunan uluslararası bir dijital analiz platformudur. Araştırmada bu veri kaynağı, Türkiye'de dijital alanda yüksek görünürlüğe sahip ve geniş kitlelere ulaşan haber kuruluşlarının nesnel ölçütlere dayalı olarak belirlenmesine olanak sağlaması nedeniyle tercih edilmiştir. Belirlenen haber kuruluşlarının resmî Instagram hesaplarında araştırma döneminde paylaşılan "olası İstanbul depremi" temalı haber içerikleri örnekleme dâhil edilmiştir. Bu yaklaşım, haber kuruluşlarının seçiminde nesnel ve tekrarlanabilir bir ölçüt kullanılmasını sağlayarak örneklem seçim sürecinin şeffaflığını artırmıştır. Araştırmada AhrefsTop verilerine göre örneklem alınan sosyal medya hesapları Tablo 1'de sunulmuştur.

İnceleme sonucunda hurriyet, milliyet, sabah, ensonhaber, cnnturk ve haberlercom hesaplarında araştırma döneminde "olası İstanbul depremi" temalı toplam 27 öngörü haberi paylaşıldığı belirlenmiştir. Bu haberler ve haberlere yapılan toplam 1053 kullanıcı yorumu araştırmanın veri setini oluşturmuştur. İncelenen dönemde sondakika.com, haberturk ve sozcu hesaplarında araştırma kapsamına giren nitelikte herhangi bir

paylaşım bulunmadığı, haber7'nin ise araştırmanın gerçekleştirildiği dönemde aktif bir Instagram hesabının görüntülenemediği tespit edilmiş ve bu hesaplar analiz kapsamı dışında bırakılmıştır.

Tablo 1. Örneklem Hesapları, Haber ve Kullanıcı Yorumları

Hesap Adı	**Takipçi sayısı**	**"Olası İstanbul Depremi" Haberi Sayısı**	**Habere Getirilen Kullanıcı Yorumu Sayısı**
hurriyetcomtr	415000	7	418
milliyetcomtr	288000	9	75
sabah	1100000	2	131
haberlercom	984000	3	249
sondakika.com	72400	0	0
haberturk	963000	0	0
sozcucomtr	1500000	0	0
ensonhaber	1800000	1	97
cnnturk	578000	5	83
Haber 7	Araştırma tarihinde aktif Instagram hesabı görüntülenememektedir.		

Araştırmada iki farklı analiz birimi kullanılmıştır. İlk analiz birimini, Instagram'da paylaşılan haber gönderileri oluşturmaktadır. Bu gönderiler, olası İstanbul depremine ilişkin risk söyleminin nasıl kurulduğunu ortaya koymak amacıyla içerik analizine tabi tutulmuştur. İkinci analiz birimini ise söz konusu gönderilere yapılan kullanıcı yorumları oluşturmaktadır. Kullanıcı yorumları, risk algısı, duygu durumları ve felaket kaydırması davranışına ilişkin anlam örüntülerini belirlemek amacıyla analiz edilmiştir. Bu doğrultuda her haber gönderisi ve her kullanıcı yorumu bağımsız bir analiz birimi olarak değerlendirilmiştir.

Kodlama süreci tümevarımsal olarak yürütülmüş; araştırmanın temel kavramları ise elde edilen kod, kategori ve temaların yorumlanmasında analitik bir çerçeve olarak kullanılmıştır. Kodlama sürecinde haber metinleri ile kullanıcı yorumları öncelikle birbirinden bağımsız olarak analiz edilmiş ve her iki veri seti için ayrı kodlar oluşturulmuştur. Daha sonra bu kodlar kendi içlerinde kategoriler ve temalar altında düzenlenmiş; elde edilen bulgular risk toplumu ve felaket kaydırması kuramsal çerçevesi doğrultusunda birlikte değerlendirilmiştir. Bu kapsamda haber içeriklerinde ortaya çıkan söylemsel örüntüler, Beck'in risk toplumu yaklaşımından hareketle "riskin imal edilmesi" ve "risk anlatısı" kavramları çerçevesinde yorumlanmıştır. "Riskin imal edilmesi", deprem olasılığının sürekli vurgulanması, sayısal olasılıkların öne çıkarılması, uzman görüşleri aracılığıyla riskin meşrulaştırılması, belirsizlik söylemlerinin yoğunlaştırılması ve geleceğe yönelik tehdit anlatılarının kurulması gibi söylemsel örüntülerin değerlendirilmesinde kullanılmıştır. "Risk anlatısı" ise haber metinlerinde riskin hangi çerçevede sunulduğu, başlık dili, haber kurgusu ve riski görünür kılan söylem stratejileri üzerinden değerlendirilmiştir. Kullanıcı yorumlarında ortaya çıkan anlam örüntüleri ise felaket kaydırması literatürü doğrultusunda risk bilgisine yönelim, deprem tahminlerine yapılan atıflar, alarm düzeyini artıran söylemler ile kaygı, korku ve belirsizlik gibi duygusal ifadeler temel alınarak yorumlanmıştır. Dolayısıyla bu kavramlar analiz sürecinde önceden tanımlanmış kodlar ya da değişkenler olarak değil, veri setinden türetilen bulguların kuramsal olarak yorumlanmasını sağlayan analitik çerçeveler olarak kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında belirlenen haber gönderileri ve bu gönderilere ait kullanıcı yorumları araştırmacı tarafından manuel olarak depolanmıştır. Veri toplama sürecinde yalnızca araştırma kapsamındaki dönemde paylaşılmış ve olası İstanbul depremine ilişkin öngörü, olasılık, uzman değerlendirmesi veya risk tahmini içeren haberler araştırmaya dâhil edilmiştir. Gerçekleşmiş depremlerin yalnızca sonuçlarını aktaran haberler, yardım çağrıları, taziye paylaşımları ve araştırma amacına hizmet etmeyen içerikler veri setine dâhil edilmemiştir.

Araştırmada elde edilen veriler MAXQDA 2025 yazılımı kullanılarak nitel içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Analiz süreci dört aşamada yürütülmüştür.

İlk aşamada araştırma kapsamındaki haber metinleri ve kullanıcı yorumları MAXQDA ortamına aktarılmış, tüm veri seti araştırmacı tarafından tekrar tekrar okunarak veriye ilişkin ilk izlenimler ve tekrar eden anlam örüntüleri belirlenmiştir. İkinci aşamada açık kodlama gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte önceden hazırlanmış herhangi bir kod listesi kullanılmamış; haber metinleri ve kullanıcı yorumlarında tekrar eden kavramlar, ifadeler, anlam örüntüleri ve söylemler satır satır incelenerek kodlanmıştır. Benzer anlam taşıyan ifadeler aynı kod altında toplanmış, farklı anlam örüntüleri ise ayrı kodlar olarak tanımlanmıştır. Üçüncü aşamada elde edilen kodlar benzerlik ve ilişkilerine göre karşılaştırılmış; ortak özellik gösteren kodlar alt kategoriler altında birleştirilmiştir. Ardından ilişkili kategoriler üst temalar altında toplanarak nihai tematik yapı oluşturulmuştur. Bu süreçte kodlar ile veri arasındaki uyum sürekli olarak kontrol edilmiş, gerekli görülen durumlarda kod tanımları yeniden düzenlenmiş ve kodlama şeması revize edilmiştir. Son aşamada oluşturulan tema ve kategoriler tüm veri seti üzerinde yeniden sınanmış; her kodun temsil ettiği anlam örüntüsü tekrar gözden geçirilerek nihai kodlama şeması oluşturulmuştur. Bulgular bölümünde sunulan tema ve kategoriler bu analiz sürecinin sonucunda elde edilmiştir.

Nitel araştırmalarda nicel dağılımların sunulması zorunlu olmamakla birlikte bu çalışmada kategori ve temaların frekans dağılımları da verilmiştir. Bunun temel amacı, risk anlatılarının ve kullanıcı yorumlarında ortaya çıkan felaket kaydırması eğilimlerinin veri setindeki görünürlüğünü daha sistematik biçimde ortaya koymaktır. Frekans değerleri istatistiksel genelleme amacıyla değil, temaların veri içerisindeki yoğunluğunu göstermek amacıyla kullanılmıştır.

Araştırmada ilk kodlama araştırmanın yazarı tarafından yürütülmüş; araştırmanın güvenirliğini artırmak amacıyla veri setinden rastgele seçilen yaklaşık %20'lik bölüm (6 haber gönderisi ve 210 kullanıcı yorumu; toplam 216 analiz birimi) ikinci bir araştırmacı tarafından bağımsız olarak kodlanmıştır. Bağımsız kodlama tamamlandıktan sonra araştırmacılar tarafından oluşturulan kodlar ve kategori yapıları karşılaştırılmış, farklılık gösteren kodlamalar ortak değerlendirme ile tartışılmıştır. Görüş birliği sağlanamayan durumlarda ilgili veri yeniden incelenmiş, kod tanımları gözden geçirilmiş ve ortak bir kod kitabı oluşturulmuştur. Ortak kod kitabında her kodun tanımı, kapsamı ve temsil ettiği anlam örüntüsü açık biçimde tanımlanmıştır. Daha sonra tüm veri seti bu ortak kodlama şeması doğrultusunda yeniden gözden geçirilmiştir. Kodlayıcılar arası güvenirlik, Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) × 100 formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Yapılan hesaplama sonucunda araştırmacılar arasında 201 görüş birliği ve 15 görüş ayrılığı tespit edilmiş, kodlayıcılar arası uyuşma oranı %93,1 olarak bulunmuştur. Bu değer, nitel araştırmalarda kabul edilen %80'in üzerindeki güvenirlik ölçütünü karşılamaktadır. Kodlama süreci boyunca yeni kodların ortaya çıkmadığı noktada tematik doygunluğa ulaşıldığı değerlendirilmiş ve mevcut kod yapısı korunmuştur.

Araştırmanın geçerliğini artırmak amacıyla analiz süreci ayrıntılı biçimde raporlanmış, örneklemin seçim ölçütleri açık biçimde tanımlanmış, veri toplama ve kodlama süreci sistematik olarak açıklanmış, tema ve kategorilerin doğrudan veri setinden türetildiği ortaya konulmuş ve bulgular bölümünde doğrudan veri örnekleriyle desteklenmiştir. Ayrıca analiz süreci boyunca kodlar, kategoriler ve temalar arasında sürekli karşılaştırmalar yapılarak kodlama sürecinin tutarlılığı kontrol edilmiştir.

Araştırma yalnızca Instagram platformunda paylaşılan haber içerikleri ve kullanıcı yorumları ile sınırlıdır. Bu nedenle X, Facebook veya TikTok gibi farklı sosyal medya platformlarında oluşabilecek risk söylemleri araştırma kapsamı dışında kalmaktadır. Ayrıca araştırma, yalnızca 23 Nisan 2025 İstanbul depremini izleyen kırk beş günlük dönemde paylaşılan haberleri kapsamaktadır. Farklı dönemlerde veya farklı afet türlerinde oluşabilecek risk anlatıları farklılaşabileceğinden bulgular yalnızca incelenen örneklem çerçevesinde değerlendirilmelidir. Bunun yanında örneklem, AhrefsTop verilerine göre yüksek organik görünürlüğe sahip dijital haber kuruluşlarının sosyal medya hesapları ile sınırlandırılmış olup, daha düşük erişime sahip haber hesaplarının ürettiği söylemler araştırma kapsamına dâhil edilmemiştir.

3.1. Bulgular

Yürütülen içerik analizi sonucunda aşağıda yer alan tema başlıklara ulaşılmıştır:

- Haberlerde risk anlatısının kuruluşu

- Riskin imal edilme stratejileri
- Kullanıcıların deprem riskini anlamlandırma biçimleri
- Kullanıcı yorumlarında felaket kaydırmasının görünüm biçimleri

Her bir tema başlığı altında çeşitli kategorilere ulaşılmış ve bu kategorilere ilişkin üçer örnek tablolaştırılmıştır. Öte yandan, 27 haber üzerinden inşa edilen risk durumu, tüm örnekleri kapsayacak biçimde Tablo 2'de sunulmuştur. Alıntılarda yer alan yazım yanlışları ve anlatım bozuklukları, özgün metne sadık kalınarak düzeltilmeden aktarılmıştır.

Tablo 2. Haberlerde İnşa Edilen Risk Durumu

Haberin paylaşıldığı hesap	**Risk durumunu örnekleyen alıntı**	**Yüksek**	**Düşük**	**Uzman karşıtlığı ve belirsizlik**
Ensonhaber	"İstanbul'un deprem riskli ilçeleri: Avcılar, Büyükçekmece, Küçükçekmece… "	✓		
Hurriyetcomtr	"Asıl deprem 7'nin üzerinde olacak" dedi ve uyardı	✓		
	"Marmara Denizi'nde faylar daha önce kırıldığı için artık büyük bir #deprem riski yok"		✓	
	Büyük Marmara depreminin enerjisi azaldı mı? "32'de 1'i kadar"	✓		
	250 yılda bir deprem olacak savı çöp / 200 yıllık gecikmenin zamanı doldu			✓
	Prof. Dr. Naci Görür bir kez daha uyardı: "En az 7.2"	✓		
	"tek risk yapacak dediğimiz fay…"		✓	
	"6.2'lik deprem tüm stresi boşalttı"		✓	
Milliyetcomtr	"Bunlar Marmara'da beklediğimiz büyük deprem değil. Bunlar bu fayın biriktirdiği stresi artırıyor. Yani kırılmaya zorluyor"	✓		
	"Artık büyük deprem riski yok"		✓	
	"Bunlar beklediğimiz büyük deprem değil" / "Artık büyük bir deprem riski yok"			✓
	"6.2'lik depremden büyük bir deprem ya da depremler olursa bunun İstanbul'da beklenen büyük depremin öncüleri olabileceği ihtimali daha da güçlenir"			✓
	Marmara'da 6.2'lik deprem uzmanları ikiye böldü! Tamam mı devam mı?			✓
	"30 yıl içinde deprem olasılığı %60"	✓		
	"Büyük deprem İstanbul'a daha da yaklaştı" tartışması! Yeni kırılma senaryoları…	✓		
	Derelerin çevresinde inşa edilen yapılar, olası bir depremde daha fazla hasar görme riski taşıyor	✓		
	"İstanbul'da 6.2'lik depremde enerjinin sadece %12'si boşaldı"	✓		
	"23 Nisan'dan beri bu fayda stres alanı değişimleri devam ediyor"	✓		
Sabah	Deprem uzmanları ne diyor? "Marmara Denizi'nde faylar daha önce kırıldığı için artık büyük bir deprem riski yok"		✓	
	"6 üzeri deprem ihtimali yok"		✓	
Haberlercom	"Bu sarsıntı büyük İstanbul depreminin öncüsü. 7.2 ya da 7.6 arasında büyük İstanbul depremi yarın olabilir"	✓		
	"Biraz hızlandırdığını söyleyebiliriz. Beklenen büyük İstanbul depreminin enerjisini azaltmadı"	✓		
	"İstanbul, 7'nin üzerinde bir deprem bekliyor"	✓		
Cnnturk	"Olası Marmara depremi diye bir deprem yok"		✓	
	İstanbul'un ne kadar zamanı kaldı? 6.2'lik deprem büyük depremin habercisi mi?	✓		
	İstanbul'da nasıl bir yıkım olur? Hangi ilçeler daha riskli, ne yapılmalı?	✓		
	Marmara, Ege, Akdeniz beşik gibi! Deprem fırtınası mı yaşanıyor? Depremler neyin habercisi?	✓		
	4'lük deprem artçı mı? Öncü mü? "Hazır olmalıyız"	✓		

Tablo 2, haber içeriklerinde deprem riskinin tek bir söylem üzerinden değil, yüksek risk, düşük risk ve uzman görüşleri arasındaki belirsizlik eksenlerinde kurulduğunu göstermektedir. Aynı haber kuruluşunda bu üç çerçeveden bir veya birden fazlasına yer verildiği görülmektedir.

Yüksek risk vurgusu, haber içeriklerinde en belirgin unsurlardan biridir. ensonhaber, hurriyet, milliyetcomtr, haberlercom ve cnnturk tarafından paylaşılan haberlerde depremin büyüklüğü, gerçekleşme olasılığı ve olası sonuçları ön plana çıkarılmaktadır. "Asıl deprem 7'nin üzerinde olacak", "30 yıl içinde deprem olasılığı %60", "Büyük deprem İstanbul'a daha da yaklaştı", "İstanbul 7'nin üzerinde bir deprem bekliyor" ve "Hazır olmalıyız" gibi ifadeler, deprem riskini yüksek düzeyde tanımlayan söylemlere örnek oluşturmaktadır. Bunun

yanında bazı haberlerde risk, belirli ilçeler, zemin özellikleri ve yapılaşma biçimleri üzerinden de vurgulanmaktadır.

Düşük risk vurgusu içeren haberlerde ise büyük depremin gerçekleşme olasılığının azaldığını veya beklenen risk düzeyinin düştüğünü belirten ifadeler öne çıkmaktadır. "Artık büyük deprem riski yok", "6 üzeri deprem ihtimali yok", "6.2'lik deprem tüm stresi boşalttı" ve "Olası Marmara depremi diye bir deprem yok" ifadeleri bu kategori kapsamında değerlendirilmiştir. Bu ifadeler hurrriyet, milliyet, sabah ve cnnturk tarafından paylaşılan haberlerde yer almaktadır.

Tablo 2'de öne çıkan bir diğer bulgu ise uzman görüşleri arasındaki farklılıkların haber söylemine yansımasıdır. "Uzmanları ikiye böldü", "Tamam mı devam mı?", "Öncü mü artçı mı?" ve "250 yılda bir deprem olacak savı çöp / 200 yıllık gecikmenin zamanı doldu" gibi başlıklar, aynı konuya ilişkin farklı uzman değerlendirmelerinin haber içeriklerinde birlikte sunulduğunu göstermektedir. Ayrıca hurriyet ve milliyetcomtr hesaplarının farklı tarihlerde paylaştığı haberlerde hem yüksek riski hem de düşük riski vurgulayan içeriklerin yer aldığı görülmektedir. Bu durum, aynı haber kuruluşunun araştırma dönemi içerisinde farklı risk tanımlamalarını kullandığını ortaya koymaktadır.

Haberlerde riskin imal edilme stratejileri teması altında erişilen kategoriler sayısal olasılıklarla mutlaklaştırılan, sürekli alarm hali olarak inşa edilen, uzman karşıtlıklarıyla belirsizleşen ve mekânsal zafiyet üzerinden inşa edilen risk anlatılarıdır. Riskin imal edilme biçimleri Tablo 3'te üçer örnekle sunulmuştur:

Tablo 3. Haberlerde Riskin İmal Edilme Biçimleri

Haberlerde riskin imal edilme stratejileri	**Alıntı**	**Sosyal Medya Hesabı**
Rakamlar ve sayısal olasılıklarla mutlaklaştırılan risk anlatısı	"Marmara'da 30 yıl içinde yüzde 60 olasılıkla deprem olabilir"	milliyetcomtr
	"İstanbul'daki 6.2'lik depremde enerjinin sadece %12'si boşaldı"	milliyetcomtr
	"6.2 ile 7.2 arasında 33 kat fark var"	cnnturk
Sürekli alarm hali olarak risk anlatısı	"Öncüyse de 10 sene sonra olacak depremin mi 10 dakika sonra olacak depremin mi bunu bilemeyiz"	milliyetcomtr
	"Bu sarsıntı büyük İstanbul depreminin öncüsü. 7.2 ya da 7.6 arasında büyük İstanbul depremi yarın olabilir"	haberlercom
	"6.2'lik deprem İstanbul'un depremiydi. Yaşandı ve bitti demek çok çok tehlikeli"	cnnturk
Uzman karşıtlıklarıyla belirsizleşen risk anlatısı	Bu depremin beklenen İstanbul depremi olup olmadığı konusundaki fikir ayrılıkları sebebiyle, bilim dünyasında bıraktığı sarsıntı en az 9 büyüklüğünde!	hurriyetcomtr
	Deprem hocalarının bir bölümü kırılan fayın beklenen depremin etkisini artıracağı, aksini düşünenler ise boşalan enerjinin avantaj sağladığı görüşünde	milliyetcomtr
	Kimi büyük deprem bitti derken kimi her şeyin yeni başladığı mesajını verdi. Bazıları, depremlerin öngörülemeyeceği, tartışmaların boş olduğunu ileri sürerken bazıları da verilere dayalı konuşmayı tercih etti	sabah
Mekânsal zafiyet üzerinden inşa edilen risk anlatısı	İstanbul'daki çarpık yapılaşma nedeniyle, geriye sadece adı kalan derelerin çevresinde inşa edilen yapılar, olası bir depremde daha fazla hasar görme riski taşıyor	milliyetcomtr
	Haliç'ten itibaren kuzeye doğru olan ilçeler daha sağlam; Sarıyer, Şişli, Beyoğlu, Eyüp, en batıda da Başakşehir ve Arnavutköy'ün bazı kısımları daha sağlam Avrupa Yakası'nın güney ilçelerine göre. Güney ilçeler nereler; Fatih, Zeytinburnu, Büyükçekmece, Esenyurt, Esenler, Küçükçekmece, Bakırköy, Zeytinburnu, Avcılar, Güngören. Buralar daha riskli ilçeler.	cnnturk
	"Anadolu Yakası yumuşak bir zemin. Silivri'deki 6.2'lik depremi oldukça hissettik. Silivri'den daha fazla depremi Avcılar, Büyükçekmece hissetti"	milliyetcomtr

Tablo 3 incelendiğinde, deprem riskinin haberlerde dört farklı çerçevede kurulduğu görülmektedir. Haber içeriklerinde risk, sayısal veriler ve olasılık hesaplarıyla açıklanmakta, sürekli alarm durumunu çağrıştıran ifadelerle güncel tutulmakta, farklı uzman görüşleri birlikte sunulmakta ve belirli mekânsal özellikler üzerinden somutlaştırılmaktadır.

Rakamlar ve sayısal olasılıklarla mutlaklaştırılan risk anlatısında deprem riski çoğunlukla yüzde değerleri, büyüklük karşılaştırmaları ve teknik göstergeler aracılığıyla aktarılmaktadır. "Marmara'da 30 yıl içinde yüzde 60 olasılıkla deprem olabilir", "İstanbul'daki 6.2'lik depremde enerjinin sadece %12'si boşaldı" ve "6.2 ile 7.2 arasında 33 kat fark var" ifadeleri bu kategoriye örnek oluşturmaktadır. Bu çerçeve, özellikle milliyetcomtr ve cnnturk hesaplarında paylaşılan haberlerde görülmektedir.

Sürekli alarm hâli olarak inşa edilen risk anlatısında depremin gerçekleşme zamanına ilişkin kesin bir tarih verilmemekle birlikte riskin güncelliğini koruduğunu vurgulayan ifadelere yer verilmektedir. "10 sene sonra mı 10 dakika sonra mı bilinmez", "yarın olabilir" ve "yaşandı ve bitti demek çok tehlikeli" gibi ifadeler, riskin yakın gelecekte gerçekleşebilecek bir olasılık olarak sunulduğunu göstermektedir. Bu kategoriye ilişkin örnekler milliyetcomtr, haberlercom ve cnnturk hesaplarında paylaşılan haberlerde yer almaktadır.

Uzman karşıtlıklarıyla belirsizleşen risk anlatısında aynı deprem olayına ilişkin farklı uzman değerlendirmelerinin haber içeriklerinde birlikte sunulduğu görülmektedir. Haberlerde depremin beklenen büyük deprem olup olmadığı, fay hattındaki enerji birikimi ve olası senaryolar konusunda birbirinden farklı açıklamalara yer verilmektedir. Bu kategoriye ilişkin örnekler hurriyet, milliyetcomtr ve sabah hesaplarında paylaşılan haberlerde görülmektedir.

Mekânsal zafiyet üzerinden inşa edilen risk anlatısında ise deprem riski belirli ilçeler, zemin özellikleri ve yapılaşma biçimleriyle ilişkilendirilmektedir. Haberlerde bazı ilçelerin diğerlerine göre daha yüksek risk taşıdığı, zemin özelliklerinin depremin etkisini değiştirebileceği ve yapılaşma biçiminin olası hasar düzeyini etkileyebileceği yönündeki ifadelere yer verilmektedir. Bu çerçeveye ilişkin örnekler milliyetcomtr, ensonhaber ve cnnturk hesaplarında paylaşılan haberlerde öne çıkmaktadır.

Haberlerde inşa edilen risk durumu kullanıcı yorumlarında nasıl biçimlenmektedir sorusuna aranan yanıt Tablo 4'te sunulmuştur:

Tablo 4. Kullanıcıların Deprem Riskini Anlamlandırma Biçimleri

Kullanıcıların deprem riskini anlamlandırma biçimleri	**Alıntı**	**Kullanıcı sayısı**	**Örneklem içindeki Yüzdelik Oranı**
Risk yüksek	"Siyasetçiler koltuk kavgası yaparken İstanbul'u deprem alacak kimseye yar olmayacak"	139	%13,20
	"Cidden sırf olmayacak lafına inanmak istediğiniz için bilimi reddedip buna inanıyor musunuz biz bu gidişle 6 şubattakinden beter hale gelicez"		
	"İstanbul depremi tüm hayatın durması demektir. Konu ülkenin geleceğidir. Bunu analiz edemeyen siyasiler o gün geldiğinde dış güçlere teslim olma aşamasına gelir. Büyük deprem geliyor"		
Risk düşük	"Şener hocam ne diyorsa doğru çıkmıştır seneler önce bu depremi bildi televizyonda söyledi bizzat dinledim. büyük deprem yok"	89	%8,45
	"Prof. Şener Üşümezsoy'u izleyin, hiçbir tahmini yanlış çıkmadı. "İstanbul'da daha büyük deprem olmayacak" diyor. Ona inanıyorum"		
	"Yüreklere su serptiniz. Diğerlerinin sesini bile duymak istemiyorum bende hiçbir inandırıcılığı kalmadı onların"		
Tanımlanamayan / Belirsiz	"Hangisine inanmamız bir şeyi değiştirirse ona inanalım"	825	%78,35
	"Kim kime istiyorsa ona inansın"		
	"Güney Marmara çekinceli!"		

Tablo 4 incelendiğinde, kullanıcıların deprem riskini anlamlandırma biçimlerinde üç kategori öne çıkmaktadır. Bu kategoriler; riskin yüksek olduğunu ifade eden yorumlar, riskin düşük olduğunu ifade eden yorumlar ve risk durumuna ilişkin açık bir değerlendirme içermeyen tanımlanamayan/belirsiz yorumlardır.

İncelenen kullanıcı yorumlarının %13,20'si (n=139) deprem riskinin yüksek olduğunu ifade ederken, %8,45'i (n=89) riskin düşük olduğu yönünde değerlendirmeler içermektedir. Kullanıcı yorumlarının %78,35'i (n=825) ise tanımlanamayan/belirsiz kategorisinde yer almaktadır.

Riskin yüksek olduğu yönündeki yorumlarda, olası İstanbul depreminin büyük can ve mal kaybına yol açabileceği, gerekli önlemlerin alınmadığı ve büyük bir depremin gerçekleşeceği yönündeki ifadeler öne çıkmaktadır. Bu kategoride kullanıcılar, deprem riskini yüksek düzeyde tanımlayan ve olası sonuçlarına vurgu yapan değerlendirmelerde bulunmaktadır.

Riskin düşük olduğu yönündeki yorumlarda ise belirli uzmanların açıklamalarına duyulan güven ön plana çıkmaktadır. Bu yorumlarda büyük bir depremin beklenmediği, bazı uzmanların önceki tahminlerinin doğru çıktığı ve bu nedenle söz konusu açıklamaların güvenilir bulunduğu yönündeki ifadelere yer verilmektedir.

Tanımlanamayan/belirsiz kategorisindeki yorumlarda ise kullanıcılar çoğunlukla hangi uzman görüşünün dikkate alınması gerektiğini sorgulamakta, farklı uzman açıklamalarına atıfta bulunmakta veya deprem riskinin düzeyine ilişkin açık bir değerlendirmede bulunmamaktadır. Bu kategoride yer alan yorumlarda soru sorma, farklı görüşleri karşılaştırma ve kesin bir risk tanımlaması yapmaktan kaçınan ifadeler dikkat çekmektedir.

Kullanıcıların "olası İstanbul depremi" haberlerine ilişkin yorumları, felaket kaydırması davranışının kullanıcı yorumlarında nasıl görünür hâle geldiği açısından değerlendirilmiştir. Bu kapsamda ulaşılan kategoriler ve örnek kullanıcı yorumları Tablo 5'te sunulmuştur:

Tablo 5. Kullanıcı Yorumlarında Felaket Kaydırmasının Görünüm Biçimleri

Kullanıcı yorumlarında felaket kaydırmasının görünüm biçimleri	**Alıntı**	**Kullanıcı sayısı**	**Örneklem içindeki yüzdelik oranı**
Öfke	"Bunları neden konuşturuyorsunuz"	124	%11,78
	"Hiçbiri ne dediklerini bilmiyor. susun artık"		
	"Yeşilköy kadar taş düşsün başınıza. Bi salın insanları"		
Kaygı / Kafa karışıklığı	"Hürriyet gazetesi manşeti de tam tersini söylüyor. Kime inanacağımızı şaşırdık"	58	%5,51
	"Herkes farklı bir şey söylüyor bilim tek ve gerçekse neden söylenenler farklı?"		
	"Hangisine inanacağımızı şaşırdık Şener hoca içimizi rahatlatmıştı şimdi panik atağım yine tekrarlandı"		
Korku	"Biri var diyo biri yok diyo iyice oyuncak olduk korkudan evlere giremiyoruz"	31	%2,94
	"Yüreğimiz ağzımızda her ağızdan bir laf çıkıyor günlerdir uyku uyumuyorum halüsinasyon görmeye başladım kime inanacağız ya"		
	"Halk unutmuyor korku içinde yaşıyoruz"		
Alaycılık	"Hocam kimse seni takmıyor"	49	%4,65
	"Fay hattına beton dökülsün deprem riski kalksın"		
	"kim ne tutturursa"		
Kadercilik	"Kimse bilmez Allahtan başka"	69	%6,55
	"Bir de deyin ki allah bilir"		
	"Tedbir senden takdir Allahtan"		
Rahatlık	"İçimize su serptiniz hocam rahatladık"	57	%5,41
	"Ben Şener hocama güveniyorum huzurluyum"		
	"Teşekkürler hocam bizi rahatlattınız"		
Tanımlanamayan	"Hiç kimse neden Fatih'ten bahsetmiyor? Fatih semt değil mi?"	665	%63,15
	"Japon abi inşaat mühendisi değil miydi"		
	"Çürük binalar korkunç kiralar"		

Tablo 5 incelendiğinde, kullanıcı yorumlarının felaket kaydırması davranışı kapsamında yedi kategori altında toplandığı görülmektedir. Bu kategoriler; öfke, kaygı/kafa karışıklığı, korku, alaycılık, kadercilik, rahatlık ve

tanımlanamayan olarak belirlenmiştir. Bulgular, felaket kaydırmasının yalnızca korku ve kaygı ile sınırlı olmadığını; öfke, alaycılık, kadercilik ve rahatlama gibi farklı duygusal tepkiler üzerinden de deneyimlendiğini göstermektedir.

İncelenen yorumların %63,15'i (n=665) tanımlanamayan kategorisinde yer almaktadır. Duygu içeren kategoriler arasında en yüksek oran %11,78 (n=124) ile öfke kategorisinde görülmektedir. Bunu sırasıyla kadercilik (%6,55; n=69), kaygı/kafa karışıklığı (%5,51; n=58), rahatlık (%5,41; n=57), alaycılık (%4,65; n=49) ve korku (%2,94; n=31) kategorileri izlemektedir.

Öfke kategorisindeki yorumlarda kullanıcıların haber içeriklerine, uzman açıklamalarına ve deprem gündeminin sunuluş biçimine yönelik eleştirel ve tepkisel ifadeler kullandıkları görülmektedir. Kaygı/kafa karışıklığı kategorisinde ise farklı uzman açıklamaları karşısında hangi bilginin doğru olduğuna ilişkin belirsizlik ifade eden yorumlar öne çıkmaktadır. Korku kategorisindeki yorumlarda deprem nedeniyle yaşanan endişe, tedirginlik ve gündelik yaşamın olumsuz etkilendiğini ifade eden değerlendirmelere yer verilmektedir.

Alaycılık kategorisinde deprem gündemine ve uzman açıklamalarına yönelik mizahi ve ironik ifadeler dikkat çekerken, kadercilik kategorisinde olayların ilahi takdir çerçevesinde değerlendirildiği yorumlar yer almaktadır. Rahatlık kategorisindeki yorumlarda belirli uzman açıklamalarının güven verici bulunduğunu ifade eden değerlendirmeler öne çıkmaktadır. Tanımlanamayan kategorisinde ise belirli bir duygu durumunu açık biçimde yansıtmayan, bilgi talep eden, soru soran veya deprem gündemine ilişkin genel değerlendirmeler içeren yorumlar yer almaktadır.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, risk toplumu yaklaşımı ve felaket kaydırması kavramı çerçevesinde, dijital haber sitelerinin Instagram'da paylaştıkları "olası İstanbul depremi" haberlerinde riskin nasıl kurulduğunu ve bu risklerin kullanıcı yorumları aracılığıyla nasıl anlamlandırıldığını incelemeyi amaçlamıştır. Aynı zamanda çalışma, söz konusu haberlerin kullanıcı yorumları üzerinden felaket kaydırması davranışını hangi duygusal örüntüler aracılığıyla görünür kıldığını tartışmıştır. Elde edilen bulgular, deprem riskinin dijital haber söyleminde yalnızca olası bir afet tehdidi olarak sunulmadığını; modern risk toplumuna özgü belirsizlik, sürekli alarm hali ve uzman görüşleri arasındaki çelişkiler üzerinden yeniden üretilen toplumsal bir risk anlatısına dönüştüğünü göstermektedir. Bu anlatı, haber metinlerinde sayısal olasılıklarla mutlaklaştırılan risk, sürekli alarm hali olarak kurulan risk, uzman karşıtlıklarıyla belirsizleşen risk ve mekânsal zafiyet üzerinden inşa edilen risk biçimleriyle görünür olurken, kullanıcı yorumlarında ise öfke, kaygı, korku, alaycılık, kadercilik, rahatlık ve tanımlanamayan ifadeler aracılığıyla yeniden anlamlandırılmıştır. Bulgular, risk söyleminin haberlerde belirli anlatı stratejileriyle inşa edildiğini, kullanıcılar tarafından farklı biçimlerde yeniden anlamlandırıldığını ve felaket kaydırmasının çeşitli duygusal örüntüler aracılığıyla görünür hâle geldiğini ortaya koymaktadır.

Risk algısına ilişkin bulgular, kullanıcıların yüksek risk ve düşük risk değerlendirmelerinin birbirine oldukça yakın oranlarda dağıldığını, buna karşılık belirli bir risk algısı kategorisine dâhil edilemeyen yorumların dikkat çekici bir yoğunluğa ulaştığını ortaya koymaktadır. Bu durum, Beck'in risk toplumunda vurguladığı belirsizlik, hesaplanamazlık ve uzman bilgisine duyulan güven krizinin dijital medya ortamında da yeniden üretildiğini göstermektedir. Aynı zamanda bulgular, Beck'in uzman sistemlerinin otoritesinin zayıflamasına ilişkin yaklaşımını desteklerken, Furedi'nin medyanın yalnızca riski görünür kılmadığı, aynı zamanda risk algısını da biçimlendirdiği yönündeki değerlendirmelerinin dijital platformlar bağlamında da geçerliliğini koruduğunu ortaya koymaktadır. Haberlerde yer alan farklı uzman görüşleri ve birbiriyle çelişen açıklamalar, kullanıcı yorumlarında kararsızlık, sorgulama ve kafa karışıklığı biçiminde karşılık bulmaktadır. Bu doğrultuda dijital haber ortamı, yalnızca risk hakkında bilgi aktaran bir mecra değil; risk söyleminin kullanıcı katılımı ve algoritmik dolaşım aracılığıyla sürekli müzakere edildiği, yeniden anlamlandırıldığı ve kolektif olarak üretildiği bir kamusal iletişim alanına dönüşmektedir. Bu durum, Beck'in ağırlıklı olarak kurumsal aktörler üzerinden açıkladığı risk üretim sürecinin dijital platformlarda çok aktörlü bir yapıya evrildiğini göstermektedir.

Araştırmanın bulguları, risk toplumu literatüründe medyanın riskleri görünür kılarken aynı zamanda belirsizliği de pekiştirdiğini ileri süren yaklaşımlarla örtüşmektedir. Bununla birlikte bu çalışma, risk üretim sürecinin sosyal medya platformlarında yalnızca haber metinleriyle sınırlı kalmadığını; kullanıcı yorumları ve etkileşimleri aracılığıyla çok katmanlı bir yapıya dönüştüğünü ortaya koymaktadır. Bu durum, Beck'in ve Furedi'nin ağırlıklı olarak kurumsal aktörler üzerinden açıkladığı risk üretim sürecinin dijital platformlarda kullanıcı katılımıyla genişlediğini göstermektedir.

Kullanıcı yorumlarında öfke, kaygı ve korku gibi olumsuz duyguların yanı sıra alaycılık, kadercilik ve rahatlık gibi birbirleriyle çelişkili duygular da yer almaktadır. Gözlemlenen bu duyguların tamamının doğrudan haberlerde kurulan risk anlatılarından kaynaklandığını söylemek mümkün değildir; ancak haberlerde inşa edilen riskin ikircikli ve çelişkili yapısının, kullanıcı yorumlarında karşıt duygular üzerinden görüldüğü anlaşılmaktadır. Korku ile rahatlık, kaygı ile kadercilik gibi zıt duyguların eşzamanlı varlığı ve özellikle belirsizlik, kafa karışıklığı ve soru sorma biçiminde ortaya çıkan tanımlanamayan ifadelerin baskınlığı, risk toplumunda bireylerin sürekli risk anlatılarına maruz kalmasına rağmen net bir duygusal konumlanma geliştiremediklerine işaret etmektedir.

Mevcut literatürde felaket kaydırması çoğunlukla korku, kaygı ve stres gibi olumsuz duygular üzerinden açıklanmaktadır. Buna karşılık bu çalışmada tanımlanamayan ifadelerin dikkat çekici düzeyde bulunması, bireylerin risk içeriklerini tekdüze bir duygusal çerçevede değerlendirmediklerini göstermektedir. Bu bulgu, felaket kaydırmasının yalnızca bireysel psikolojik bir olgu olarak ele alınmasının yetersiz kaldığını ortaya koymaktadır. Çalışma, felaket kaydırmasını yalnızca bireysel psikolojik bir davranış olarak değil, risk toplumunun dijital medya ortamındaki yapısal dinamikleriyle ilişkili bir iletişim pratiği olarak ele almanın literatüre katkı sağlayacağını göstermektedir.

Çalışma, risk toplumu yaklaşımı çerçevesinde yürütülmüş olmakla birlikte, elde edilen bulgular deprem haberciliği açısından da bazı çıkarımlara işaret etmektedir. Özellikle olasılıkların kesinlik ifade eden söylemlerle sunulması, farklı uzman görüşlerinin bağlamsız biçimde karşı karşıya getirilmesi ve sürekli alarm dili kullanılması, kullanıcı yorumlarında belirsizlik, güvensizlik ve kutuplaşmayı artırmaktadır. Bu nedenle dijital haber kuruluşlarının deprem riskini aktarırken bilimsel belirsizliği görünmez kılmak yerine açıklayıcı biçimde sunmaları, olasılık ifadelerini mutlaklaştırmaktan kaçınmaları ve farklı uzman görüşlerini sansasyon üretme amacıyla değil, bilimsel bağlam içerisinde değerlendirmeleri önem taşımaktadır. Benzer biçimde, kullanıcı etkileşimini artırmaya yönelik alarm odaklı başlıkların kısa vadede görünürlük sağlasa da uzun vadede haber içeriklerine duyulan güveni zayıflatabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda, deprem haberciliğinde dikkat çekme amacı ile kamusal sorumluluk arasındaki dengenin gözetilmesi, riskin belirsizliklerini görünür kılarken sansasyonel ifadelerden kaçınılması açısından önem taşımaktadır.

Çalışmanın bulguları ayrıca deprem riski haberlerinin yalnızca kamusal bilgilendirme işlevi taşımadığını, aynı zamanda dijital medya ortamında sürekli dolaşıma giren ve kullanıcı etkileşimleriyle yeniden üretilen bir risk anlatısına dönüştüğünü göstermektedir. Haberlerde kurulan risk söylemi, kullanıcı yorumları ve etkileşimleri aracılığıyla görünürlüğünü sürdürmekte, böylece risk anlatısı haber metninin sınırlarını aşarak dijital kamusal alanda yeniden üretilmektedir. Bu nedenle felaket kaydırması yalnızca bireysel bir medya tüketim davranışı değil, aynı zamanda dijital platformların etkileşim mantığı tarafından beslenen bir risk anlatısı ekosisteminin önemli bileşenlerinden biri olarak değerlendirilebilir.

Bu çalışma, dijital platformlarda risk söyleminin yalnızca medya kuruluşları tarafından üretilmediğini; kullanıcı etkileşimleri ve algoritmik dolaşım aracılığıyla sürekli yeniden üretildiğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda felaket kaydırması, yalnızca bireysel psikolojik bir medya tüketim davranışı olarak değil, risk toplumunun dijital medya ortamındaki görünür pratiklerinden biri ve kolektif risk üretim sürecinin önemli bir bileşeni olarak değerlendirilmelidir. Bu yaklaşım, risk toplumu kuramı ile felaket kaydırması literatürü arasında kavramsal bir köprü kurarak, riskin dijital platformlarda nasıl üretildiği, dolaşıma sokulduğu ve kullanıcılar tarafından yeniden anlamlandırıldığına ilişkin literatüre katkı sunmaktadır.

Bu çalışmanın bulguları, risk toplumunda deprem riskinin dijital medya haberleri ve kullanıcı etkileşimleri aracılığıyla nasıl üretildiğine dair önemli ipuçları sunmakla birlikte, bazı sınırlılıklar da barındırmaktadır. Çalışma yalnızca Instagram'da paylaşılan deprem haberleri ve bu haberlere yapılan kullanıcı yorumlarıyla sınırlıdır. Farklı sosyal medya platformlarının kullanıcı etkileşim dinamikleri farklı sonuçlar üretebilir. Gelecek araştırmalarda Instagram, X, TikTok ve YouTube gibi farklı platformların karşılaştırmalı olarak incelenmesi, risk anlatılarının platforma özgü özelliklerini ortaya koyabilir. Ayrıca nitel içerik analizinin yanı sıra deneysel tasarımlar, dijital etnografi ve kullanıcı görüşmeleriyle desteklenecek karma yöntem araştırmaları, felaket kaydırmasının yalnızca içerik düzeyinde değil kullanıcı deneyimi ve karar alma süreçleri üzerindeki etkilerini de daha ayrıntılı biçimde açıklayabilir. Bununla birlikte, felaket kaydırmasının yalnızca bireysel bir medya tüketim pratiği olarak değil, risk toplumunun yapısal belirsizlikleriyle ilişkili kültürel bir form olarak ele alınması, hem risk toplumu literatürüne hem de dijital medya çalışmalarına kuramsal katkılar sağlayacaktır.

Etik Beyan / Ethical Statement

Yazar, bu çalışmanın tüm aşamalarında akademik ve etik kurallara bağlı kalındığını ve kullanılan tüm kaynaklara usulüne uygun atıf yapıldığını beyan eder. / The author declares that academic and ethical standards were followed throughout all stages of this study and that all sources used have been appropriately cited.

Etik Kurul Onayı / Ethical Approval

Yazar, bu çalışmanın etik kurul izni gerektirmediğini beyan eder. / The authors declare that this study does not require ethics committee approval.

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazar, bu çalışmada sunulan araştırmanın sonuçlarını etkileyebilecek bilinen herhangi bir finansal çıkar çatışması veya kişisel ilişki bulunmadığını beyan eder. / The author declares that they have no known competing financial interests or personal relationships that could have influenced the work reported in this paper.

Finansman Açıklaması / Funding Statement

Bu çalışma için herhangi bir kurum, kuruluş veya fon sağlayıcıdan finansal destek alınmamıştır. / This research received no specific grant from any funding agency in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Yapay Zekâ Beyanı / AI Declaration

Yazar, bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yalnızca İngilizce çeviri ve dil kontrolü amacıyla OpenAI ChatGPT (GPT-5) adlı üretken yapay zekâ aracından yararlanıldığını beyan eder. Araç tarafından üretilen tüm çıktılar yazar tarafından kontrol edilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Araştırmanın tasarımı, verilerin analizi, bulguların yorumlanması ve bilimsel sonuçların oluşturulması yazarın sorumluluğunda gerçekleştirilmiştir. Nihai metnin bilimsel doğruluğu, içerik bütünlüğü ve etik ilkelere uygunluğuna ilişkin sorumluluk yazara aittir. / The author declares that OpenAI ChatGPT (GPT-5), a generative artificial intelligence tool, was used solely for English translation and language editing during the preparation of this manuscript. All outputs generated by the tool were reviewed by the author and revised as necessary. The research design, data analysis, interpretation of findings, and formulation of scientific conclusions were carried out under the author's responsibility. The author takes full responsibility for the scientific accuracy, content integrity, and ethical compliance of the final manuscript.

KAYNAKLAR

Ağca, M. E. (2023). Afet odaklı risk iletişiminde sosyal medya kullanımı: afad örneği. Uluslararası Medya ve İletişim Araştırmaları Hakemli Dergisi, 6(1), 41-60. https://doi.org/10.33464/mediaj.1190707

AhrefsTop. (2025, Aralık). Top news websites in turkey. AhrefsTop. https://ahrefstop.com/websites/turkey/news (Son Erişim Tarihi: 2 Ocak 2026)

Akcan, B., Merdin, M., Erdoğan, M. G. (2023). Afet iletişimi, politik tüketim ve sosyal medya: 6 şubat kahramanmaraş örneği. Yeni Medya, 14, 266-283. https://doi.org/10.55609/yenimedya.1269516

Akgül, M., Can, E. N. (2021). Risk toplumu bağlamında covid-19 haberlerine yönelik bir inceleme. OPUS International Journal of Society Researches, 17(33), 535-564. https://doi.org/10.26466/opus.790554

Alanka, D. (2024). Nitel bir araştırma yöntemi olarak içerik analizi: teorik bir çerçeve. Kronotop İletişim Dergisi, 1(1), 64-84.

Aslantaş, M. (2023). Geleneksel medyadan sosyal medyaya afet iletişimi, toplum ve afet ilişkisi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 32(2), 776-789. https://doi.org/10.35379/cusosbil.1333879

Baechler, N. C. (2018). Afet risk ve zarar azaltmada iletişim stratejisinin rolü. 2nd International Symposium on Natural Hazards and Disaster Management, Sakarya University Culture and Congress Center, 809-817.

Beck, U. (1992). Risk society: towards a new modernity. Sage Publications.

Beck, U. (1994). The reinvention of politics: Towards a theory of reflexive modernization. In U. Beck, A. Giddens, S. Lash (Eds.), Reflexive modernization: politics, tradition and aesthetics in the modern social order (pp. 1–55). Stanford University Press.

Budak, E. (2023). Türk medyasının depremle imtihanı: kahramanmaraş depremini afet haberciliği üzerinden değerlendirmek. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 11(2), 1087-1113. https://doi.org/10.19145/e-gifder.1287043

Buoncompagni, G. (2023). Epidemiology of news: doom scrolling, information overload, and other "media pathologies" in our infected society. Journal of Sociological Research, 14, 17-28. doi:10.5296/jsr.v14i1.20808

Delibaş, K. (2017). Risk toplumu. Ayrıntı Yayınları.

Dixit, K., Ashutosh, D. K. (2025). Collective stress during crisis-based doomscrolling. TPM–Testing, Psychometrics, Methodology in Applied Psychology, 32(7), 2751-2763. https://doi.org/10.5281/zenodo.18172414

Eldem Anar, Ü. İ. (2025). Afet infodemisi: kriz anlarında haberlerin gerçeklik analizi. Afet ve Risk Dergisi, 8(3), 1400-1422. https://doi.org/10.35341/afet.1611903

Ersöz, A. G. (2020). Covid-19 salgını özelinde ulrich beck'in "risk toplumu" ile anthony giddens' ın "geç modernite" kavramlarını yeniden düşünmek. Electronic Turkish Studies, 15(6), 525-538. https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44531

Furedi, F. (2001). Korku kültürü: risk almamanın riskleri. B. Yıldırım (Çev.), Ayrıntı Yayınları.

George, A. S., George, A. H., Baskar, T., Karthikeyan, M. M. (2024). Reclaiming our minds: mitigating the negative impacts of excessive doomscrolling. Partners Universal Multidisciplinary Research Journal, 1(3), 17-39. DOI:10.5281/zenodo.13737987

Giddens, A. (2000). Elimizden kaçıp giden dünya. O. Akınhay (Çev.) Alfa Yayınları.

Giddens, A. (2010a). Modernite ve bireysel-kimlik geç modern çağda benlik ve toplum. Ü. Tatlıcan (Çev.), Say Yayınları.

Giddens, A. (2010b). Modernliğin sonuçları. Ayrıntı Yayınları.

Güme, S. (2024). Doomscrolling: a review. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 16(4), 595-603. doi: 10.18863/pgy.1416316

Miles, M. B., Huberman, A. M. (1994). Qualitative data analysis: An expanded sourcebook. Sage Publications.

Özbey, İ. B. (2022). Dijitalleşme, sosyal medya ve risk toplumu. İmgelem, 6(10), 141-158. https://doi.org/10.53791/imgelem.1053815

Robertson, C. E., Prollochs, N., Schwarzenegger, K., Parnamets, P., Van Bavel, J. J., Feuerriegel, S. (2023). Negativity drives online news consumption. Nature Human Behaviour, 7(5), 812–822. https://doi.org/10.1038/s41562-023-01538-4

Rodrigues, E. V. (2022). Doomscrolling – threat to mental health and well-being: a review. International Journal of Nursing Research, 127-130. DOI:10.31690/ijnr.2022.v08i04.002

Saf, H. H. (2017). Risk toplumunda toplumsal denetim: WhatsApp darbesine facetime önlemi. TRT Akademi, 2(3), 160-180.

Satici, S. A., Göcet Tekin, E., Deniz, M. E., Satici, B. (2023). Doomscrolling scale: its association with personality traits, psychological distress, social media use, and wellbeing. Applied Research in Quality of Life, 18(2), 833-847. https://doi.org/10.1007/s11482-022-10110-7

Schweitzer, S., Dobson, K. S., Waytz, A. (2023). Political bot bias in the perception of online discourse. Social Psychological and Personality Science, 15(2), 234–244. https://doi.org/10.1177/19485506231156020

Shabahang, R., Hwang, H., Thomas, E. F., Aruguete, M. S., McCutcheon, L. E., Orosz, G., Zsila, Á. (2024). Doomscrolling evokes existential anxiety and fosters pessimism about human nature? evidence from Iran and the United States. Computers in Human Behavior Reports, 15, 1-8. https://doi.org/10.1016/j.chbr.2024.100438

Sharma, B., Lee, S. S., Johnson, B. K. (2022). The dark at the end of the tunnel: Doomscrolling on social media newsfeeds. Technology, Mind, and Behavior, 3(1), 144-156. https://doi.org/10.1037/tmb0000059

Sığın, A. (2021). Ulrich beck ve anthony giddens' ın risk toplumu kavramsallaştırması ışığında sosyal medya ve bilginin güvenliği ve gizliliği ilkesi. Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 13(24), 415-432. https://doi.org/10.38155/ksbd.888700

Soydemir, S. (2011). Modernizmin karanlik yüzü: Risk toplumu. Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 3(2), 169-178.

Spence, P. R., Lachlan, K. A., Griffin, D. R. (2007). Crisis communication, race, and natural disasters. Journal of Black Studies, 37(4), 539-562.

Taskin, S., Yildirim Kurtulus, H., Satici, S. A., Deniz, M. E. (2024). Doomscrolling and mental well-being in social media users: A serial mediation through mindfulness and secondary traumatic stress. Journal of Community Psychology, 52(3), 512-524. https://doi.org/10.1002/jcop.23111

Tutar, C. (2019). Risk toplumu söylemlerinin televizyon reality programlarında temsili. Etkileşim, (4), 88-115. https://doi.org/10.32739/etkilesim.2019.4.65

Yıldırım, E. (2008). Risk toplumunda (depremle) yaşamak. Akademik İncelemeler Dergisi, 3(1), 75-85.

Yıldız., M., Bek, N. (2025). Risk toplumunda yaşamak: Türk kamu yönetim sisteminde afet yönetimi ve 6 Şubat depremleri. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 21(4), 1405-1421. https://doi.org/10.17130/ijmeb.1637385